

Based on this, it is easy to conclude that without the involvement of the relevant political myths stable long-term effective integration processes at the level of human communities, societies, societies unlikely, moreover, practically impossible. Consequently, social integration - is, after all, the aspect of human culture as key system - the foundation of the latter is actually just a myth. Thus, the political myth than its other important applications often appears quite necessary and effective social integrator, largely indispensable tool for integration of certain human masses, large social groups in sustainable public associations, ethnic groups, nations, social classes, imperial social, public education and so on.

Key words: politics, political myth, social values, value orientation, the mechanism of formation of social values, social integration, the imperative political myth.

УДК 141.7:131637.035

ПОППЕР Л. В.

ЕКОЛОГІЧНА ІДЕОЛОГІЯ ЯК ТРАНСНАЦІОНАЛЬНА ЕКОПОЛІТИЧНА МЕТАДОКТРИНА

Екологічна ідеологія розглядається як ідеологія постмодерну, складова політичного процесу, яка покликана обґрунтувати трансформації людино-природних відносин; з'ясовується її сутність, цілі, цінності, складові, місце в системі сучасних ідеологій.

Ключові слова: екологічна ідеологія, екологізм, екологічна криза, екологічні цінності, екологічна політика.

Popper L. V. Экологическая идеология как транснациональная политическая метадоктрина

Экологическая идеология рассматривается как идеология постмодерна, составная политического процесса, которая призванная обосновать трансформации человеко-природных отношений; выясняется ее сущность, цели, ценности, составные, место в системе современных идеологий.

Ключевые слова: экологическая идеология, экологизм, экологический кризис, экологические ценности, экологическая политика.

Popper Lesa. Environmental ideology as transnational political purpose doctrine

Environmental ideology is seen as postmodern ideology, part of the political process, which aims to justify the transformation of the man-nature relationship; turns its essence, goals, values, elements, place in the modern ideologies.

© ПОППЕР Леся Вікторівна – здобувач кафедри політології та державного управління Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

Key words: *ecological ideology, environmentalism, environmental crisis, ecological values, environmental policy.*

Екологізм, як нова натурфілософія, досить активно відстоюється представниками інтелектуальної еліти, масштабно мислячими політичними лідерами є досить розповсюдженим явищем (правда, саме в цьому середовищі) *modus vivendi*, але він не знаходить відгуку в масовій свідомості. В умовах гострої екологічної кризи, коли мова йде про долі цивілізації, особливо зростає роль соціально-політичних обґрунтувань екологічної діяльності, реанімується інтерес до ідеологічних конструктів екологізму як ефективного способу обґрунтування трансформації і дифузії людино-природних відносин.

Безперечно, внесок натуралістів, фахівців-екологів у дослідження проблем існування людини і його контактів із природним і штучним середовищем помешкання, еволюції цього середовища, заслуговує високої оцінки (Р. Аллен, М. Булатов, В. Вернадський, В. Загороднюк, В. Деркач, Б. Коммонер, С. Кримський, В. Лук'янець, К. Малеев, А. Маслоу, Ю. Одум, А. Печчеї, А. Тоффлер, К. Флавін, Е. Фром, В. Хесле, А. Швейцер та ін.). Але, віддаючи їм належне, необхідно разом з тим повніше і глибше уявити собі механізми соціоекологічних відносин. А це неможливо без інтенсивних досліджень, що мають загальнометодологічний характер, оскільки вирішення екосоціальних проблем істотно пов'язано не стільки з удосконаленням технічних засобів і технологій, скільки з формуванням суспільної свідомості, її екологізацією. Без досліджень такого роду, проблема оптимізації навколишнього середовища втрачає загально соціальну перспективу і перетворюється у випадковий набір фактів і технічних прийомів.

При цьому на передній план висувається дослідження ідеологічного аспекту соціально-екологічного буття як, з одного боку, місця перетину складних проблем взаємодії природного і соціального, внутрішнього і зовнішнього, міжнародного і регіонального розвитку, загальнолюдських і соціально-групових, ендегенних початків, а з іншого боку, як діючого способу корегування і трансформації суспільної свідомості. Відрадно, що в цьому напрямку плідно працюють вітчизняні вчені (В. Акопян, В. Андрущенко, Т. Гарда-

шук, В. Голубчук, М. Гончаренко, В. Кирик, М. Кисельов, В. Крисаченко, О. Салтовський, М. Хилько та ін.).

Останнім часом прийшло усвідомлення того факту, що без залучення ідеологічно орієнтованого світогляду екологічний заклик до збереження природи і життя на Землі не може знайти переконливого виправдання у науковому знанні. Однак спеціально і з необхідним ступенем концептуальності питання про вплив ідеологічних факторів на процеси екосоціальної взаємодії розглядається не так вже й часто (О. Андрос, Т. Гардашук, С. Саханенко).

Звично під ідеологією розуміють систему цінностей, сукупність ідей, уявлень поглядів і переконань, призначених, - на думку В. Лісового, - об'єднувати людей заради спільного життя і спільних дій¹. Дійсно, ідеологія, якщо абстрагуватись від її конкретної форми, від ступеню деталізації, від засобів аргументації і т. ін., є не щось інше як консолідуючий нормативний образ суспільства, як особливий зріз свідомості, яка, виявляючи прихильність людей певним цінностям й інтересам, орієнтує на дію по їхній реалізації. Як відзначав А. Шафф: "Під ідеологією я розумію систему переконань (beliefs) і позицій (attitudes) у значенні схильності людини діяти, яка на підставі соціальне прийнятної системи цінностей детермінує орієнтацію дій людини, націлених на здійснення (досягнення) визнаної найкращою форми суспільного життя. Без ідеології, що розуміється таким чином, не може існувати жодний рух, жодна політична партія"².

Ідеологія, як зазначається в "Філософії політики" є "конкретно-історичним системним відбиттям суттєвих сторін соціальної дійсності та виступає формою національної, класової або групової свідомості й самосвідомості, системою прийнятих цінностей, в яких визначено докорінні інтереси нації, класу, групи, їх позиціях по відношенню до інших націй, класів, держав, суспільного розвитку"³.

Визначення поняття "ідеологія", сутність цього явища в усіх його проявах та генеза його дослідження ґрунтовно проаналізовані вітчизняними та зарубіжними дослідниками. Підсумовуючи вітчизняний та світовий досвід вивчення даної проблематики, В. Андрущенко, Л. Губерський та М. Михальченко дають влучне узагальнене визначення ідеологій як "словесно-теоретичної чи знаково-образної форми подання ціннісних орієнтацій певних соціальних груп, форми духовної діяльності, системи поглядів, ідей і теорій, які є ре-

зультатом віддзеркалення дійсності крізь призму (і з позицій) інтересів певних суспільних класів (груп), як теоретичне обґрунтування системи практичних дій цього класу, (соціальної групи), як керівництво до дії й інструмент прогнозування майбутнього, який дає практичні установки для діяльності класу (соціальної групи), особистості, суспільству"⁴.

Існують різні класифікації ідеологій, що розрізняються: "за суб'єктами (феодално-релігійна, буржуазна, пролетарська); за формами суспільного життя (політична, економічна, естетична, моральна, правова тощо); за політичними партіями і рухами (комуністична, християнсько-демократична, ліберальна, соціал-демократична та ін.). Можливі й інші класифікації ідеологій – націоналістична, інтернаціоналістична, християнська, мусульманська, консервативна тощо)"⁵.

На даний час світове співтовариство керується декількома системами культурних цінностей, або функціональними ідеологіями. Серед них можна виділити релігійну ідеологію, капіталізм, риторику політичної демократії, народно-культурну ідеологію тощо.

Зазначений набір ідеологічних підсистем підтверджує тезу про деідеологізованість глобального співтовариства. Але для глобальної екополітичної регламентації вони не прийнятні. У більшості випадків, зазначені культури-системи є всього лише формами прояву або засобами вираження пануючої технократичної ідеології.

Відповідно, слід виробити єдину ідеологічну лінію, адекватну загальнолюдським цілям й інтересам. Концепція екоідеологічних інтересів і пріоритетів розглядається нами в ролі своєрідної «ідейної рамки», здатної забезпечити консенсусний зв'язок між прихильниками різних ідеологічних переконань і світоглядних орієнтацій. Пріоритетом екоідеології повинна стати наступна задача: відхід від технократичних імперативів (пріоритетом суспільної свідомості, повинні стати запаси екологічних благ, а не потік виробництва і споживання).

Оскільки дана ідеологія, принципово не може бути конфронтаційною, то вона не повинна відображати інтереси конкретних соціальних груп, класів, а відповідно, не повинна есплікуватися в систематизованому виді. Вона повинна здійснювати функцію культурної конвергенції і бути засобом створення єдиної цивілізації на

базі загальнонаціональних, загальнолюдських цінностей. Це повинна бути транснаціональна екополітична метадоктрина.

Необхідні пошуки, у плані створення позитивної екоідеології. У той же час, необхідно вказати на палітру думок щодо існування «чистої» екоідеології. Частина авторів стверджує, що екологічна ідеологія існувати не може тому що ідеології - це класовий феномен, а всяка надкласова, надпартійна ідеологія, - це нонсенс. Інша точка зору зводиться до того, що суспільство взагалі повинне бути вільним від будь-якої ідеології, у тому числі екологічної⁶. Ми вважаємо, що ці погляди відбивають застарілий, традиційний підхід. Він склався в контексті дуального мислення, не системного підходу, що відповідає механістичній, а не холістській, цілісній картині реальності. Зазначені точки зору, у даний час, просто архаїчні. В другій половині ХХ століття починає складатися нова соціальна реальність - єдине людство; йде процес оформлення її інституціональної структури, до якої не застосовні соціально-механістичні шаблони і стереотипи. Ми не стверджуємо, що класові і партійні ідеології віджили своє століття. Але у відповідності зі структурою сучасної соціальної реальності, необхідно структурувати і рівні існування ідеології. Наряду з ідеологією класів, націй, держав, необхідно вести мову і про існування глобальної ідеології, заснованої на загальнолюдських цінностях.

Людство - це не нація, не етнічна одиниця, це сукупність народів, що прагнуть до того, щоб організуватися в політичну й економічну спільність. Людство хоча і складається з безлічі підсистем різного рівня і конфігурації, але являє собою функціонально взаємозалежну систему. Усе це обумовлює наявність загального інтересу, що є вищим будь-яких приватних інтересів локальних груп і класів. На подібній основі і виникає система цінностей/задач, що набувають спільне, глобальне значення: екологічний захист і безпека, екосоціальна й екополітична справедливість, формування високої екологічної культури, пошук раціонального способу життя всього людства, що враховував би вичерпність земних ресурсів. Перераховані та ін. задачі не можуть бути адекватно вирішені поза ідеологією. У єдиному ж і цілісному комплексі вони можуть вирішуватися тільки ідеологією, і нічим іншим. Вже тільки з цієї причини соціум, що володіє свідомістю, ніколи не зможе обійтися без ідеології.

Підкреслимо декілька якостей ідеології, найбільш істотних для соціальної практики.

По-перше, ідеологія - не просто система поглядів (такою системою є будь-яке навчання) і не тільки спосіб захисту соціальних інтересів, що забезпечуються набагато більш прямо, безпосередньо й ефективно багатьма іншими способами. Ідеологія - це така система поглядів, що дозволяє людині і суспільству так чи інакше орієнтуватися в навколишньому природному і соціальному просторах. Ідеологія, у цьому сенсі - синтез усього знання, яким володіє в даний історичний момент людина: наукового, практичного, соціального і духовного досвіду, а також усіляких гіпотез якими, в силу необхідності, вимушено компенсується відсутність точного знання в тих випадках і сферах, де такого знання об'єктивно нема, але діяти проте потрібно.

По-друге, ідеологія - не просто синтез знання (таким синтезом є і світогляд, і багато чого іншого), а синтез, спрямований на вирішення практичних задач організації, життя і діяльності суспільства. Ідеологія завжди орієнтує індивідів і соціум у цілому, на відповідні стандарти соціального буття, пояснюючи як їм треба жити, чому потрібно жити саме так, а не інакше, що і чому варто робити. Вона зв'язує воедино декілька "ниток": людина - природа - всесвіт; особистість - суспільство - соціальні інститути; досвід - пізнання - знання, і фокусує всі їх на бажаному, з погляду даної ідеології, необхідному і навіть єдиному можливому типі індивідуальної і суспільної поведінки, способі життя. Попутно вирішується ще одна задача принципової важливості: забезпечуються організаційні підстави для відповідного типу поведінки і способу життя - підстави, що виражаються в принципах громадської організації й в організації самої ідеології (церква, партія, братерство, секта і т.д.).

По-третє, на відміну від політичних програм, платформ, від усіляких конкретних планів і т.п. ідеологія в головних змістовних її аспектах завжди концентрується на макрорівні соціальних явищ і процесів, об'єктивно виступаючи регулятором саме макрорівня (і незмінно терпить поразки, коли їй нав'язують рішення конкретних і приватних задач); а також на довгострокових процесах, явищах, тенденціях і задачах. Предмет ідеології - не управління сьогоденними справами конкретного суспільства, а регулювання життя даного соціуму в історичному масштабі часу. І це - не дефект ідеології

і не особлива її претензія, а прояв корінної властивості індивідуальної і суспільної свідомості: на відміну від «чисто» біологічної психіки, що кориться інстинктам, будь-яка свідомість (включаючи навіть патологічні його форми) здатна трансформуватися в поведінку тільки за умови, що всі внутрішні компоненти змісту цієї свідомості на момент початку дії узгоджені між собою, взаємно несуперечливі. Якщо ця умова не виконується, то результатом буде або відмовлення від дії, від поведінки; або неадекватна, патологічна поведінка; або, при тривалому збереженні такого положення, руйнування особистості суб'єкта.

По-четверте, саме тому ідеологія виконує об'єктивно у край важливу функцію вищої легітимації усього, з чим вона має справу в змістовному плані: уявлень про світ і місце людини в ньому, відповідного суспільного ладу, соціальних відносин, типів поведінки і способу життя і т.д. А тим самим виступає і як вольовий імпульс, що забезпечує довгострокову організацію всього громадського життя; і як джерело соціальної мотивації для людини, груп, соціальних інститутів, суспільства в цілому. При цьому вища легітимація забезпечується в даному випадку не через умовні, а тому і відносно легше змінювані механізми, інститути, символи (успадкування, формальне право, демократію і т.д.), а через неусвідомлюване функціонування індивідуальної і суспільної психології.

Більшість з перерахованих задач не вирішується або не може бути адекватно вирішене поза ідеологією. У єдиному ж і цілісному комплексі вони можуть вирішуватися тільки ідеологією, і нічим іншим.

Усі ці факти дозволяють зробити висновок: об'єктивна суспільна потреба в ідеологіях буде наростати. Хоча, звичайно, і самі майбутні ідеології, і механізми їхнього функціонування і розвитку будуть багато в чому відрізнятися від минулих.

Однак, чи обов'язкова якась нова ідеологія, зокрема екологічна ідеологія? Безперечно так, оскільки усі ті якісні ривки, з яких складалася історія розвитку окремих країн, народів і світової цивілізації в цілому, незмінно спиралися на якийсь новий для свого часу комплекс ідей і моральних імперативів. Саме цей комплекс і формував у підсумку нову соціально-історичну якість. Старі ідеї, старі моральні істини можуть бути правильні, але усі вони, у загальному - те, що так чи інакше відомо й сьогодні. І якщо вони не надихнули

нас учора, те важко очікувати, щоб вони раптом викличуть ентузіазм завтра. Це значить, що ні механічне запозичення існуючих ідеологій, ні звертання до ідеологій минулого, будь то світські чи релігійні, у принципі не здатно вирвати людство з пресу екологічної кризи, підняти його до нової духовної, інтелектуальної, екосоціальної якості.

Отже, створення нової екологічної ідеології (заснованої на ліберально-демократичній політико-світоглядній конструкції), є пріоритетною задачею глобального масштабу.

Спробуємо виявити складові нової екологічної ідеології. Зважаємо, що дана конструкція не претендує на завершеність або досконалість, а являє собою свого роду інтроспекцію автора з проблеми формування даної ідеології. Екологічна ідеологія повинна:

- бути ідеологією відкритого (інтегрального) типу, конкурувати з іншими не на основі відторгнення альтернативних цінностей, а на основі адаптації до власної моделі. В результаті, якщо брати приклад тенденцій розвинутих країн, консерватизм стає соціальним і ліберальним; лібералізм - соціал-демократичним, а соціал- демократія - ліберальною, і всі ці ідеології так чи інакше сприйняли парадигму загальнолюдських цінностей - законності і моральності, гуманізму, ненасильства, рівноправності партнерів у розумінні рівних стартових можливостей громадян, груп, партій. Ці цінності повинні бути політико-світоглядним фундаментом шуканої ідеології. На неї повинен бути покладений обов'язок витиснення із суспільної свідомості приватних ідеологій, і заміна їх екологічним відображенням суспільного буття;

- бути раціональною, прагматичною, неутопічною. Вона неминуче буде включати істотні елементи віри, але вона вже не повинна бути релігією;

- повинна бути гуманною. Наприкінці ХХ століття на великому соціально-історичному матеріалі можна вважати безумовно доведеним, що в усі епохи найбільших сукупних результатів домагалися ті релігії й ідеології, політичні системи і режими, що робили сучасний їм гуманізм однією з найважливіших цілей і опор свого життя і діяльності. Екоідеологія повинна розглядати свою основну задачу, - подолання екокризи через призму гуманізації самої людини і суспільства в цілому. Так, Президент Римського Клубу А. Печчеї переконаний, що гуманізація світу і людини можлива, якщо люди будуть керуватися цінностями "нового гуманізму", який тільки і спромож-

ний викликати трансформацію свідомості й житєвих установок людини, підняти його якості і можливості до рівня, які співмірні його новій відповідальності в цьому світі"⁷;

- не повинна бути конфліктною стосовно вже існуючим. Ідеологічна боротьба не може бути самоціллю і повинна розглядатися в контексті творчого конфлікту. Конструйована ідеологія повинна прямо орієнтуватися на співробітництво з усіма соціальними, політичними, конфесіональними силами;

- шукати опору не в соціальній, але когнітивній сфері. Всі існуючі й існуючі нині ідеології завжди спиралися на ту або іншу базу - народ, національність, групу, категорію населення, а отже (з цієї причини) були і є потенційно конфронтаційними, бажаючи або не бажаючи цього. Екологічна ідеологія повинна орієнтуватися не на соціальну базу (цим повинні займатися політичні партії), а на духовність;

- піддаватися постійному емпіричному корегуванню. Ніяка ідеологія не може обійтися без елементів віри і без соціальних гіпотез. Вона стає помилковою свідомістю, коли починає приймати свої гіпотези і очікування за догми. Щоб корегування практикою стали нормою, необхідний синтез шуканої ідеології з психологією позитивізму.

Які ж цінності повинна відстоювати відшукувана ідеологія? Ми виходимо з того, що система екологічних цінностей в неузагальненому вигляді відображена уже в наукових доробках представників Римського клубу.

У доповідях Римського клубу, як бажані цінності життя висуваються такі, котрі відповідають загальнолюдським ідеалам про гармонію між людиною і природою, рівності між людьми, соціальної справедливості, любові до ближнього, солідарності всіх громадян світу в ім'я викорінювання воєн і забезпечення соціального прогресу людства⁸. У кожному дослідницькому проекті ці цінності характеризуються й описуються по-різному, але сутність їх зводиться до одного - до утвердження гуманістичного їхнього змісту, що відповідає представленням про моральну і добродісну природу людини, що може розкритися у всій своїй повноті, якщо тільки людина усвідомлює наявність у ньому творчих задатків і виявиться здатною до їхнього розвитку, до самореалізації своїх сутнісних сил.

Так, у доповіді «Перегляд міжнародного порядку» вихідним пунктом міркування про гуманістичні життєві цінності і цілях служить положення, що фундаментальна мета світової спільності – "досягнення гідного життя і добробуту для всіх громадян світу"⁹. Ця мета визначена, на думку авторів доповіді, в тім, що кожна людина має рівне право на гідне життя і реалізацію своїх потрійних здібностей: як громадянина, виробника і споживача. Забезпечення ж гідного життя, добробуту всіх людей на планеті і реалізація потрійних здібностей кожної людини можливі лише при втіленні в життя наступних гуманістичних цінностей:

- рівності, як вираження рівноцінності всіх громадян світу і необхідності ведення боротьби з забобонами і дискримінацією;

- свободи, як визнання основних прав за кожною людиною і суспільності з вільним волевиявленням інших;

- демократії й участі людей в економічному, політичному і громадському житті;

- солідарності, що свідчить про прояв почуттів любові і братерства загального інтересу і взаємоповаги;

- збереження культурної розмаїтості як необхідної тенденції розвитку людства, заснованої на визнанні національної самобутності народів і корисності взаємообміну культурними цінностями між різними країнами;

- підтримки здорового навколишнього середовища.

Ці цінності, як вважають автори доповіді, повинні бути покладені в основу спроб створити новий міжнародний порядок і досягти головної мети, що передбачає забезпечення гідного життя і благополуччя всіх людей.

Подібне трактування гуманістичних цінностей і цілей, хоча і з деякою корекцією, є в п'ятій доповіді Римському клубові "Цілі для людства". Говорячи про загальнолюдські ідеали, що включають у себе уявлення про братерство, любов, солідарність, його автори висуюють чотири глобальні цілі, досягнення яких буде сприяти, за їхнім переконанням, гуманізації світу і людини:

- 1) глобальні цілі безпеки як вирішальна умова і передумова подальшого виживання людини на планеті. Основна задача - покінчити з гонкою озброєнь, а також зменшити або виключити взагалі можливість розв'язання міжнародних конфліктів і воєн як на регіональному, так і на глобальному рівні;

2) глобальні цілі продовольства, що передбачають ліквідацію голоду і недоїдання мільйонів людей на планеті, що передбачає підвищення продуктивності праці в сільському господарстві, рівномірне розподіл продовольства між країнами й усередині них;

3) глобальні цілі по використанню енергії і природних ресурсів. Найважливіші задачі по забезпеченню досягнення цих цілей - використання енергії таким чином, щоб вона була поставлена на службу людині і щоб та не стала жертвою безвідповідального (ресурсовитратного) використання енергетичного потенціалу;

4) глобальні цілі розвитку, що передбачають орієнтацію не на максимальне економічне зростання, а на підвищення "якості життя".

Такі основні глобальні цілі людства, що, як вважають автори доповіді, повинні відкрити "нові обрії для світової спільності"¹⁰.

Тут доречно переосмислити кореляції між поняттями "зростання" і "розвиток". Хоча ці поняття досить близькі, проте вони не тотожні. І розходження їх не стільки лінгвістичне, скільки змістовного порядку. З огляду на це прийшов час відмовитися від концепції зростання, замінивши її концепцією соціально-економічного, політичного, культурного й екологічного розвитку. Акцент повинен бути перенесений з кількості на якість. Іншими словами, концепція економічного зростання, що визначає даний ріст як панацею від усіх лих, повинна бути замінена "гуманною концепцією соціально-економічного прогресу, обмірюваного в термінах якості життя"¹¹. Мова йде, таким чином, про звертання до розгляду соціально і культурно прийняттого напрямку розвитку, що забезпечує розгортання творчих сил людини і поліпшення "якості життя" усіх людей на землі.

У той же час представники Римського Клубу справедливо вважають, що необхідно "заохочувати розвиток такого типу, що найбільшою мірою відповідає "внутрішнім межах" нагальних людських потреб усього населення Землі й у той же час не порушує "зовнішніх меж планети"¹².

В останніх доповідях Римському Клубу саме і бере початок спроба розробки нових стратегій соціально-економічного, культурного й екологічного розвитку, орієнтованого на індивіда, на покращення життя кожної особистості, нації, держави. Мета нових стратегій розвитку - створення сприятливих умов для розгортання усіх внутрішніх потенцій людини, розгортання того, що А. Печчеї називає "людськими якостями". "Будь-які нові досягнення людства.

- підкреслює він, - включаючи і те, що звично мається на увазі під "розвитком", можуть ґрунтуватися тільки на удосконаленні людських якостей, і саме на цьому ми повинні сконцентрувати усі свої зусилля, якщо ми хочемо дійсно "зростати"¹³.

Підсумовуючи зазначимо, що екологічна ідеологія – це ідеологія постмодерну, яка ставить за мету: скласти уявлення про сучасний стан світу в його найбільш істотних ракурсах і вимірах; виявити можливі альтернативи розвитку людства і показати, до чого можуть привести непродумані дії людей, націй і держав, що переслідують свої приватні інтереси, не враховуючого глобального характеру наслідків цих дій; намітити програму дій, що сприяє виході з екокризових ситуацій і вирішенню глобальних проблем, а також створенню передумов не тільки для виживання людства в цілому, але і для формування більш досконалих соціально-екологічних відносин з погляду можливостей розгортання усіх творчих здібностей і дарувань людини і поновлення природних ресурсів. Зазначені цілі визначають загальну орієнтацію екологічної ідеології, яку можна охарактеризувати як свідоме звертання до майбутнього.

1. Лісовий В. Ідеологія / Лісовий В. // Філософський енциклопедичний словник. – К. : Абрис, 2002. – С. 235-236.
2. Шафф А. Неизведанные законы социализма / Шафф А. // Социализм будущего. - М. : Политиздат, 1990. – С. 33.
3. *Філософія* політики. Короткий енциклопедичний словник / авт.-упоряд. : Андрущенко В.П. та ін. – К. : Знання України, 2002. – С. 247.
4. Андрущенко В. Культура. Ідеологія. Особистість: Методолого-світоглядницький аналіз / Андрущенко В., Губерський Л., Михальченко М. – К. : Знання України, 2002. – С. 132.
5. *Філософія* політики. Короткий енциклопедичний словник / авт.-упоряд. : Андрущенко В.П. та ін. – С. 247.
6. Фукуяма Ф. Конец истории / Ф. Фукуяма // Вопросы философии. - 1990. - № 3. - С. 134 – 148.
7. Печчеи А. Человеческие качества / Печчеи А. – М. : Прогресс, 1980. – С. 181.
8. Лейбин В. М. "Модели мира" и образ человека: Критический анализ идей Римского клуба / Лейбин В. М. - М. : Политическая литература, 1982. – С. 224.
9. Тинберген Я. Пересмотр международного порядка / Тинберген Я. - М. : Прогресс, 1980. – С. 86.
10. Laszlo E. et. Al. Goals for Mankind.-London : Lynne Rienner, 1982. – P. 323.
11. Тинберген Я. Цит. работа. – С. 98.
12. Там же. – С. 98.
13. Печчеи А. Цит. работа. – С. 262.

Popper Lesa. Environmental ideology as transnational political purpose doctrine

The article is an attempt to understand the need and identify components of the new ideology, including environmental. The author notes that this design does not

claim to completeness or perfection, but a kind of introspection author on the issue of formation of ideology.

The attention that environmental ideology must: 1) be the ideology of open (integral) type, compete with others not based on the rejection of alternative values, and on the basis of adaptation to their own models based on human values - legality and morality, humanism, non-violence, equality of partners in the sense of equal starting opportunities for citizens, groups, parties. These values must be the foundation of political and philosophical ideologies desired; 2) be rational, pragmatic, neutopichnoyu. It will inevitably involve significant elements of faith, but it should not be a religion; 3) must be humane. Ekoideolohiya should consider its main task - overcoming ekokryzy the light of the humanization of the person and of society as a whole; 4) should not be a conflict regarding existing. Just Konstruyovana ideology should focus on cooperation with all social, political and confessional forces; 5) not to seek support in the social, but cognition. All existing and currently existing ideology is always based on a particular base - the people nationality, group category of the population, and therefore (for this reason), were potentially confrontational, wanting or not wanting it. Environmental ideology should focus not on a social basis (this should be dealt with political parties), and spirituality; 6) subjected to constant empirical correction. No ideology can do without faith and without elements of social hypotheses. It is a false consciousness, when it begins to take their hypothesis for dogma and expectations. To adjust practices become the norm required synthesis of the desired ideology and psychology of positivism.

It is noted that the environmental ideology - an ideology of postmodernism, which aims to: an idea of the current state of the world in its most important angles and dimensions; identify possible alternatives to human development and to show what can lead to ill-considered actions of people, nations and states pursuing their own private interests, without taking into account the global nature of the consequences of these actions; outline a program of action that promotes breaking ekokryzovyh situations and solving global problems and create preconditions not only for the survival of humanity as a whole, but also for a more advanced social and environmental relations in terms of opportunities for the deployment of all creative abilities and talents of man and renovation of natural resources. These objectives determine the overall orientation of environmental ideology, which can be described as a deliberate reference to the future.

Key words: ecological ideology, environmentalism, environmental crisis, ecological values, environmental policy.